

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Första Kammaren.

N:o 14.

Lördagen den 12 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af viss, kronan tillhörig, i hufvudstaden belägen mark samt om beredande af nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst m. m.; och

2:o) angående försäljning af kongl. dramatiska teatern och inköp för statsverkets räkning af fastigheten n:o 41 i kvarteret Blasieholmen.

Herrar *Stråle* och *Borg* anmälde, att de infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring af § 46 regeringsformen; samt

statsutskottets utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

Vid föredragning af statsutskottets nedannämnda, under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 29, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om väckt förslag om beviljande af vederlag till länsmannen C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods,

n:o 30, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om väckt förslag om beviljande af ve-

derlag till länsmanen N. M. H. Sunding för mistad åklagareandel i förbrutet gods, samt

n:o 31, med förslag till voteringsproposition i anledning af kammarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till Luleå—Gellivara-banan, godkändes de föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, nästlidne dag bordlagda ärenden, nemligen: bevilningsutskottets memorial n:o 3, lagutskottets utlåtande n:o 20 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 1 och 2.

*Ifrågasatt in-
rättande af ett
nytt stats-
departement
m. m.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 9 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändring i §§ 5 och 6 regeringsformen.

Friherre Klinckowström: Oaktadt jag mycket väl inser, till hvilket slut denna kammare kommer beträffande konstitutionsutskottets nu föreliggande betänkande, har jag likvisst icke velat låta tillfället gå förbi att nämna några ord rörande denna enligt mitt förmenande högst viktiga fråga. Dess vikt lider väl icke något tvifvel, och konstitutionsutskottets förutgående utredning rörande tillökning af statsdepartementen har enligt min åsigt till fullo visat både vigten deraf och huru under en lång följd af år denna vikt blifvit inseedd såväl af regeringen som ock af Riksdagen till följd af städse återkommande propositioner i ämnet. Att under många år på senare tider hvarje departementschef inom sitt departement varit så öfverhopad med arbete, att efter mitt förmenande ärendenas fullständiga utredning och behandling många gånger måhända lidit deraf, det tror jag att hvar och en, som följt med våra inre statsförhållanden på senare tiden, måste medgifva. När nu så är och dertill kommer, mine herrar, att just genom detta öfverarbete inom statsdepartementen utredningen af mångfaldiga frågor ej kunnat ske utan genom tillsättning af särskilda komitéer, hvilkas antal och kostnader äro till den grad kolossala, att ingen, som ej gjort sig reda för dessa förhållanden och deröfver gjort anteckningar, kan göra sig en klar föreställning derom, samt när derjemte vår kultur och civilisation, vår handel, våra näringar och våra kommunikationsanstalter i mångt och mycket kräfva både regeringsmagtens verksamhet på alla dessa fält och dertill äfven särskilda statsdepartement, så synes det mig verkligen vara origtigt, att ingen derpå gör regeringen uppmärksam. Ty säkert är, att om Riksdagen skulle till regeringen affatta och framlägga en begäran om såväl utredning som proposition' härutinnan, måste det naturligtvis bli för regeringen ett icke oviktigt stöd för att återkomma med en så viktig fråga, en fråga, som — det måste jag medgifva — ingen annan än regeringen kan på ett tillfredsställande sätt utreda. Det är i synnerhet för industrien, handeln, näringarne, kommunikationerna och den

stora arbetarefrågan — med hvilken jag på senare tiden mycket sysselsatt mig — som ett nytt statsdepartement är af största behofvet påkalladt.

Konstitutionsutskottet har här framställt den anmärkningen, att det skulle bli kostsamt. Ja, mine herrar, nog blir det kostsamt, men det är dock en utgift, som hundrafaldt blefve återgäldad genom en bättre behandling af stora klasser af våra näringar och af kulturförhållandena.

Jag vill ej längre upptaga kammarens tid. Jag kan ej ingå på den reservation, som åtskillige af konstitutionsutskottets ledamöter här afgifvit, emedan den förordar frågan om sammanslagning af landt- och sjöförvarsdepartementen — en fråga som jag vågar påstå är för svår, för att konstitutionsutskottet skulle kunna rätt uppfatta den. Men säkert är det, att något måste göras och snart göras, och att hvad som än måtte bli gjordt, blir det centrala statsarbetet för regeringen derigenom betydligt lättare. Och den utgift, som dessa nya departement skulle kosta — det må nu bli ett eller två — får verkligen landet väl ersatt genom den verksamhet, som sålunda komme dessa departement till del.

Det är blott denna åsigt, som jag velat ha nedlagd i protokollet för Riksdagen, när denna fråga förekommer. För öfrigt har jag ingen proposition att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 9 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

I punkten.

Herr Bergström: Den ärade motionären synes hafva för afsigt att göra förslaget om inskränkning och begränsning af Kongl. Maj:ts rätt att utse ordförande i landstingen till ett stående nummer på Riksdagens program. Det är nu tredje gången han framkommit med denna motion. Jag hade annars för min del trott, att Första Kammaren vid sista riksdagen, då en dylik motion som denna behandlades, så otvetydigt gaf tillkänna, att kammaren icke ville någon ändring i det föreslagna syftet, att detta hade bort afhålla motionären att å nyo framkomma med samma motion. För min del har jag för sed att, när en fråga, trots den ringa utsigten att gå igenom, riksdag efter riksdag väckes, icke vidare diskutera den, och inskränker mig därför till att helt enkelt yrka afslag på denna motion och utskottets tillstyrkande hemställan. Jag vill dock i afseende på skälen för detta mitt yrkande hänvisa till hvad som vid förra riksdagen anfördes af lagutskottets dä-

*Ifrågasatt in-
rättande af ett
nytt stats-
departement
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt lag-
förändring
beträffande ut-
sände af
landstings
ordförande.*

*Ifrågasattlag-
förändringbe-
träffande ut-
seende af
landstings
ordförande.*
(Forts.)

varande ordförande, herr Sjöcrona. Detta anförande, som innehåller nästan allt hvad man kan säga mot den föreslagna förändringen, torde vara i kammarens minne. Skulle så ej vara förhållandet, torde den, som önskar höra dessa skäl, begära uppläsning af detta anförande genom kanslisten. Anförandet återfinnes i Första Kammarens protokoll första bandet n:o 10, pag. 45.

Herr Hasselrot: Då denna fråga i föl förevär i kammaren, var jag icke närvarande och saknade därför tillfälle att yttra mig i ämnet. Jag har i år deltagit i lagutskottets behandling och äfven deltagit i det tillstyrkande utlåtande, utskottet afgifvit, samt vill nu försöka försvara detsamma.

Som kammaren torde beakta, afser den nu väckta frågan ingalunda att betaga Kongl. Maj:ts rätten att nämna ordförande i landstingen, endast att inskränka denna rätt derhän, att ordförandena skola väljas bland landstingens ordinarie ledamöter. Så vidt jag förstår, strider det mot andan i hela vår lagstiftning, att en person handlägger samma ärende i olika instanser. Så biir emellertid förhållandet, då en landshöfding är ordförande i sitt läns landsting. I egenskap af Konungens befallningshafvande åligger honom att pröfva, det vill säga fastställa eller underkänna, beslut, som äro tillkomna under hans egen ledning och som han sjelf i egenskap af landstingets ordförande underskrifvit. Oformaligheten i ett sådant förhållande synes mig ligga i öppen dag, och ännu bjertare springer den i ögonen i det ingalunda otänkbara fall, att ett landstings beslut tillkommit genom något förbiseende eller origtigt förfarande i formelt hänseende af ordföranden i tinget. Äfven en landshöfding är ju icke ofelbar. I detta fall kommer landshöfdingen såsom Konungens befallningshafvande i den ytterst vanskliga ställningen att antingen nödgas upphäfva ett beslut, som tillkommit på grund af hans egna förfaranden, eller ock mot bättre vetande fastställa ett felaktigt beslut.

Äfven i praktiskt hänseende tror jag att den nu gällande bestämmelsen medför ganska stora olägenheter. Förhållandet är, att de flesta frågor, som förekomma vid landstingen, i regeln bero på framställningar från Konungens befallningshafvande. I sådana fall synes det mig vara uppenbart, att en landshöfding, som har en fristående ställning, med större energi och kraft kan arbeta för sina framställningar, än om han känner sig bunden af den mera passiva ställning, han såsom landstingets ordförande nödgas intaga. Jag tror ej heller, att någon landshöfding eftersträfvat uppdraget att vara ordförande i sitt läns landsting.

När man sålunda ser, att det fins både formella, teoretiska och praktiska olägenheter förenade med nuvarande bestämmelse, kan mången fråga, huru det kan komma sig, att en dylik bestämmelse influerit i nu gällande lag. Dermed förhåller det sig emellertid så, att de komiterade, som upprättade förslag till nuvarande landstingsförordning, deri införde just en sådan bestämmelse, som utskottet här förordar. Blott en reservant hade en annan mening, och hans mening segrade vid lagens antagande.

Detta uppenbarligen af den anledning, att man ej då kunde ega känne-*frågasattlag-*
 dom om, huru valen till landstingen skulle utfalla, och det ju var *förändring*
 tänkbart, att ingen af de valde skulle kunna vara lämplig att föra *beträffande*
 ordet. Derjemte var det angeläget att vid landstingens första verksamhet se till, att densamma ej komme att öfverskrida de gränser *utseende af*
 lagen uppställt, och därför måste till ledning af förhandlingarna kunna *landstings*
 utses personer, som voro fullt pålitliga och vana vid att föra ordet. *ordförande.*

(Forts.)

Under de trettio år, landstingsinstitutionen verkat, har emellertid sådan erfarenhet vunnits, att man utan fara för misstag kan påstå, att icke något landsting funnits, som icke inom sig hyst personer fullt dugliga och lämpliga till ordförande; och lika litet hafva de landsting, der enskilde personer varit ordförande, öfverskridit sin befogenhet, som de, hvilka haft landshöfding till sin ordförande. De anledningar, som funnits för det nuvarande stadgandets tillkomst, hafva således bortfallit, och det synes mig därför vara allt skäl att nu återgå till den första fullt rigtiga och lämpliga bestämmelsen.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Lagutskottets ordförande har gjort mig den äran att till stöd för sitt afslagsyrkande åberopa det yttrande, jag vid sista riksdagen afgaf i precis samma fråga som nu föreligger. Detta yttrande innefattar svar på hvad den siste talaren nu anført i saken, och jag har icke något vidare att tillägga dertill. Men då här finnas åtskilliga nya ledamöter, som icke hafva kännedom om detta yttrande, och det kanske dessutom icke fullständigt är i minne hos alla herrarne, anhåller jag att i enlighet med lagutskottets ordförandes uppmaning få uppläsa detta yttrande:

»Motionären har 1884 gjort en framställning i samma syfte; då yrkade han likväl, att Kongl. Maj:ts rätt att utse ordförande i landsting skulle inskränkas derhän, att sådan funktionär skulle utses »bland landstingsområdets till landstingsmän valbare personer», och dermed åsyftades endast att utestänga Kongl. Maj:ts rätt att kunna till ordförande utse landshöfdingen i länet. Nu går motionären något längre, ty nu vill han att Kongl. Maj:t skulle utse ordförande bland »*landstingets* ordinarie ledamöter». Han har icke anført några egentliga skäl för denna förändring, ty motiveringen går fortfarande ut på, att Kongl. Maj:t icke bör kunna utse länets höfding till ordförande, och detta kommer sig antagligen deraf, att Kongl. Maj:t aldrig begagnat sig af sin rätt att utse någon annan än en ledamot af landstinget i andra fall, än då Kongl. Maj:t utsett landshöfdingen i länet.

Jag ber nu få fästa uppmärksamheten derpå, att fall kunna inträffa, då det visserligen icke för Kongl. Maj:t och regeringen kan vara af intresse att utse annan person än ordinarie ledamot af landstinget, men deremot det för länet och landstinget sjeift är af ganska stor vikt, att Kongl. Maj:t har denna rätt. Jag föreställer mig t. ex., att en person under många år varit utsedd till ordförande i ett landsting. Han är en person, som åtnjuter mycket anseende i länet och

*Ifrågasattlag-
förändring
beträffande
utseende af
landstings
ordförande.*

(Forts.)

har under mångårig verksamhet såsom landstingets ordförande till den grad tillvunnit sig landstingets förtroende, att, om landstinget sjelft finge välja ordförande, hvarenda röst skulle tillfalla honom för denna befattning. Men så inträffar det, derigenom att någon ärelysten person i hans valkrets själf önskar komma in i landstinget, att den förre blir derifrån utestängd. Då skulle, om ifrågavarande förslag vinner bifall, Kongl. Maj:t icke ega att utse honom till ordförande, oaktadt det skulle kunna bevisas, att han, om landstinget sjelft finge välja, skulle erhålla hvarenda röst. Kan det verkligen vara lämpligt att tillintetgöra Kongl. Maj:ts rätt att till ordförande gifva landstinget den, som det sjelft helst skulle vilja hafva? Det fall, jag nu förutsatt, är icke något fantasifoster, utan ett, som mycket väl kan inträffa, och jag har mig bekant, att i ett län genom hvarjehanda kombinationer en person blifvit utesluten ur landstinget, hvilken visserligen icke fungerat såsom ordförande, men som under flera år varit så godt som enhälligt utsedd till vice ordförande. Det ifrågasattes då bland landstingsmännen, att de skulle utse honom fortfarande till vice ordförande. Vid de fall, då Konungens val fallit på landshöfdingen i länet, kan jag naturligtvis icke veta eller uppgifva de skäl, som härvid varit för Kongl. Maj:t bestämmande, men jag är säker på att, då sådant händt, Kongl. Maj:t haft goda skäl dertill, och att det skett i länets och landstingets eget välförstådda intresse. Jag kan således icke finna annat, än att nu gällande bestämmelse varit till gagn. Det återstår nu att se till, om den *kan* vara till skada. I det afseendet har utskottets pluralitet åberopat ett af komitén för utarbetande af kommunalförfattningarna framställt antagande, att, om landshöfdingen är ordförande i landstinget, han lätteligen skulle kunna komma i en falsk ställning, då han, efter att i egenskap af landstingets ordförande hafva funnit sina der försvarade meningar och förslag underkända af tingets pluralitet, sedermera skulle i egenskap af landshöfding se sig föranlåten att vägra fastställelse af tingets beslut. Men, mine herrar, detta antagande beror på en missuppfattning, ty om någon grund finnes för komiténs fruktan, skulle en landshöfding lättare kunna komma i den befarade falska ställningen, då han icke är ordförande. Såsom ordförande måste han vara mera passiv: endast leda förhandlingarna och framställa propositioner på framställda yrkanden, men han yttrar sig icke i sak och är således ej i tillfälle att offentligt tillkännagifva sina åsikter och önsningar. Är han deremot icke ordförande, har han flera tillfällen att yttra sig, och hans deltagande i landstingets förhandlingar måste blifva mera lifligt och personligt, så att hans intresse att få sin vilja fram lätteligen blir större, än då han, såsom sagdt, intager den mer passiva ställningen af tingets ordförande.

Vidare yttrar utskottet — och detsamma förekommer äfven nu — att ett läns höfding, i denna sin egenskap närvarande och uppträdande i landstinget, kan på ett långt mera verksamt sätt ingripa i dess förhandlingar och främja förslag, dem han finner gagneliga för

länet, än derest han är satt att från ordförandeplatsen, med den mera passiva ställning detta medför, leda tingets förhandlingar.»

Deri instämmer jag till alla delar med utskottet; det är enligt min erfarenhet fullkomligt sant, och jag anser att principiellt bör landshöfdingen ej vara landstingsordförande. Men denna åsigt synes ju äfven Kongl. Maj:t hysa. Åtminstone har Kongl. Maj:t successivt minskat antalet län, der landshöfdingen är ordförande i tinget. Det är redan nu ett undantag, och då det någon gång sker, har det naturligtvis varit därför, att Kongl. Maj:t haft skäl att anse, att han dermed gjorde landstinget och länet en tjenst. Om nu så är, att gällande bestämmelse kan vara till gagn men icke till skada, samt med full visshet kan påstås, att densamma i tillämpningen aldrig varit missbrukad, så finner jag icke något skäl, hvarför bestämmelserna nu skulle ändras. Jag tillåter mig därför, herr talman, yrka afslag på så väl motionen som utskottets hemställan.»

Och det gör jag äfven nu!

Herr Claëson: Jag har låtit anteckna, att jag icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet, och ber nu att få tillägga, att om jag gjort det, skulle jag hafva omfattat den mening, som utgör reservation till betänkandet. Skälet dertill kan jag i korthet angifva så, att jag i allmänhet icke vill vara med om en lagförändring, med mindre än att jag med temligen stor visshet tror, att det nya, som sättes i stället, är bättre än det, som borttages, och att oaktadt allt, hvad den näst siste talaren sade, jag för min del ej är viss, att man icke kan tänka sig landsting, inom hvilket ej finnes någon fullt lämplig person, som vill åtaga sig ordförandeskapet. Dertill kunde jag vilja lägga, att jag ej hört, att någon olägenhet uppstått i de fall, då Kongl. Maj:t tillsatt länets höfding att vara ordförande. Likaledes är jag öfvertygad, att när detta ej behöfs, utan det finnes fullt lämpliga personer inom landstinget, Kongl. Maj:t nämner någon af dem. Jag antager äfven att, om landstingsvalen skulle komma att gå i mera demokratisk riktning än nu, svårigheten att inom landstingen finna till ordförande fullt lämpliga personer icke kunde blifva mycket större än nu. Jag yrkar afslag å utskottets betänkande.

Herr Hasselrot: Ett af den näst siste talarens hufvudskäl var, att han ville bibehålla den Kongl. Maj:ts rätt, som nu finnes, icke så mycket därför, att Kongl. Maj:t kunde taga ordförande bland landshöfdingarne, utan därför att Kongl. Maj:t skulle kunna dertill utnämna någon annan passande person utom landstinget. För min del tror jag, att detta är en sak, som ej lär kunna komma i fråga. Sådant har ännu aldrig skett, och jag tviflar på att någon regering tilltror sig att kasta ett helt landsting en sådan handske i ansigtet, som att nämna till tingets ordförande en utanför detsamma stående enskild person. Helt annorlunda ställer det sig, när Kongl. Maj:t utnämner sina förtroendemän i länen, landshöfdingarne, då ingen med skäl kan känna sig vara förbigången. Skulle nu en enskild person, som vore till ordförande särskildt lämp-

*Ifrågasatt lag-
förändring
beträffande
utseende af
landstings
ordförande.
(Forts.)*

Ifrågasattlag- förändring beträffande utseende af landstings ordförande. lig, genom några intriger bli utesluten från landstinget, så kan ju detta vara beklagligt, men nog bör regeringen inom tinget kunna få annan passende ordförande; omistlig är ingen menniska.

(Forts.) Det har sagts, att Kongl. Maj:ts rättighet i detta afseende aldrig missbrukats. Detta påstående måste stå ovederlagdt, ty äfven om en motbevisning härutinnan skulle kunna ega rum, hvilket jag emellertid *icke* tillåter mig påstå, så förbjuder i allt fall både grannlagenheten och grundlagen att ingå på en sådan bevisning. Att belåtenheten med det närvarande utnämningssättet dock icke är allmän framgång deraf, att Andra Kammaren i fjol utan diskussion antog det då i ämnet framlagda förslaget, som var lika med det nu föreliggande. Utskottet förehade samma fråga äfven 1884, och då erkände utskottet, lika med den siste ärade talaren, de olägenheter i såväl praktiskt som teoretiskt hänseende, hvilka nuvarande bestämmelser medföra, men tillrådde dock afslag, enär de landsting, i hvilka landshöfdingarne voro ordförande, då ej voro många och efter all sannolikhet med tiden skulle blifva allt färre och färre, hvilket utskottet fann vara att gå i den rätta riktningen. Utskottet fann alltså, att en lagförändring i motionens syfte icke var af något praktiskt behof påkallad.

Ja, så var förhållandet *då*, och så var förhållandet ännu i många år derefter, men ett annat förhållande har nu inträdt. Ett flertal nya landshöfdingar hafva nemligen på senare tider förordnats till ordförande i landsting, hvaraf synes mig framgå, att en lagförändring i motionens syfte numera är äfven af praktiskt behof påkallad.

Herr Bergström: Herr talman! Jag lofvar att icke blifva mångordig. Till en början tillåter jag mig att lemna en upplysning — här finnas möjligen de, som icke känna till förhållandet — den upplysning nemligen, att såväl i det fria Danmark som i det fria Norge är amtmannen sjelfskrifven ordförande inom amtsrepresentationen. Man har, såvidt jag vet, der icke förnummit de olägenheter, hvilka här förespeglas såsom följer deraf att Kongl. Maj:t har rätt att, när han så för godt finner, nämna landshöfding till ordförande i landsting.

Vidare ber jag få erinra om hvad som inträffade i september månad 1871, då på Kongl. Maj:ts kallelse Riksdagen sammanträdde till urtima riksmöte. Både ordförande och vice ordförande i flera landsting voro då ledamöter af Riksdagen och måste inställa sig här. Då blef det inom samma landsting nödvändigt, enär Kongl. Maj:t icke hade någon kännedom om hvilka som derinom kunde finnas lämpliga till ordförande, att dertill utse landshöfdingarne i länen. En sådan händelse kan ju å nyo inträffa. Det kan ju hända, om än det är föga antagligt, att Kongl. Maj:t kallar Riksdagen till urtima möte för att afgöra en vigtig fråga. Den gången gälde det försvarets ordnande. Detta kan ju ifrågakomma ännu en gång, och antagligen blir Riksdagen sammankallad till samma tid på året, då landstingen i riket sammanträda. Jag yrkar fortfarande afslag.

Friherre Barnekow: I likhet med en föregående talare anser jag det i formelt hänseende ej vara fullt riktigt, att landshöfding är ordförande i landsting, då han kan komma att döma öfver beslut, som i landstinget fattas. Dessutom tror jag, att tiderna mycket förändrat sig sedan författningen skrefs. Om det *då* var nödvändigt att landshöfdingarne voro ordförande i landstingen, därför att det föll sig svårt att dertill få någon lämplig person bland tingets egna ledamöter, så är förhållandet numera ett helt annat. Vi ha gått mycket framåt sedan den tiden, och i likhet med samme ärade talare anser äfven jag, att det numera ej skall möta några svårigheter att få lämplig ordförande bland tingets egna ledamöter. För öfrigt tror jag att den åsigt, som legat till grund för Kongl. Maj:ts rätt att utse ordförande utom landstinget, strider i mångt och mycket mot den uppfattning, som gjort sig gällande hvad beträffar sjelfstyrelsen inom det kommunala väsendet, dit landstingsinstitutionen är att hänföra.

*Ifrågasattlag-
förändring
beträffande
utseende af
landstings
ordförande.*

(Forts.)

I likhet med den föregående talaren anser jag, att det närvarande förhållandet icke blifvit missbrukadt. Men, mine herrar, fordran på någon förändring härutinnan är likvisst en önskan, som framställes ganska allmänt inom landet, och att så är förhållandet visar sig deraf, att motionen kommer fram den ena gången efter den andra och bifalles i Andra Kammaren.

Den förste ärade talaren sade visserligen, att när en motion kommer igen år efter år, bör den utan vidare afslås. Så är dock icke min uppfattning. Det går icke på det viset. När en fråga *tränger* sig fram, finnes ej annat att göra än att år efter år komma fram med densamma. Så tror jag att förhållandet är med den fråga, som nu är före. Jag ber därför att få instämma med utskottet och yrka bifall till dess förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Hasselbrot* begärde votering; i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i 1 punkten af sitt utlåtande n:r 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 38.

Nej — 71.

2 punkten.

*Ifrågasatt
ändring af be-
stämmelserna
rörande val
af landstings-
män.*

Herr Alin: I den motion, som är föremål för utskottets nu ifrågavarande utlåtande, anföres, »att det kan sättas i fråga, huruvida, der landstingsmän väljas af stadsfullmäktige, sådant val skall anses såsom medelbart eller omedelbart», och att olika meningar yppats i frågan, hvarjemte motionären särskildt anför ett exempel på, att en annan tolkning af lagen har gjort sig gällande än den, som utskottet ansett vara den rätta. »Hvilken mening nu än vore den rätta», synes motionären »ett förtydligande af 3 och 9 §§ i förevarande hänseende oklara bestämmelser vara af behovet påkalladt, helst något prejudikat från Kongl. Maj:t i fråga om den rätta tolkningen icke kan erhållas, då enligt ifrågavarande förordning klagan icke får föras öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag på besvär i anledning af landstingsmannaval», hvidan motionären hemställer om den ändring i landstingsförordningen, som utskottet här afstyrkt.

Om jag nu går till utskottets motivering, så vill jag till en början fästa mig vid det stöd för sin åsigt att ifrågavarande bestämmelse ej kan rätteligen tolkas på mer än ett sätt, som utskottet hemtat från ett yttrande af 1859 års allmänna besvär- och ekonomiutskott. Yttrandet är ej här citeradt, utskottet endast hänvisar till den sida, der det skall förekomma. Jag förmodar att den punkt, som åsyftas, är denna: »Städernas representanter i landstingen väljas omedelbart af allmän rådstuga eller stadsfullmäktige, landets åter i allmänhet medelbart inför häradsrätten genom elektorerna från de särskilda kommunerna, men om någon sådan omfattar ett helt tingslag, väljer det omedelbart». Ja, i dessa ord kan jag icke lägga någon annan mening än den, att hvarken allmän rådstuga eller stadsfullmäktige välja landstingsmän genom elektorerna, utan såväl stadsfullmäktige som allmän rådstuga välja landstingsmän omedelbart, och sålunda har detta yttrande med nu föreliggande fråga ingenting att skaffa och kan alltså ej heller, såsom utskottet gjort, åberopas såsom stöd för dess åsigt.

Hvad utskottet vidare anför är hufvudsakligen, att »affattningen af de bestämmelser, som i förordningen om landsting meddelas rörande landstingsmannaval i stad, icke skäligen föranleda något tvifvel om den rätta innebörden af dessa bestämmelser».

»Det synes nemligen med all nödig tydlighet framgå, att förordningen icke betraktar stadsfullmäktige såsom i förevarande hänseende likställda med de landskommunernas valmän, hvarom den 5:te § handlar»,

hvilken åsigt utskottet anser »stämma väl öfverens med stadsfullmäktig-institutionens karakter».

Jag skall icke ingå i någon kritik af utskottets uppfattning, huru ifrågavarande bestämmelser böra tolkas. Jag vill blott fastslå det faktum, att den tolkning, som utskottet här förklarar vara enligt dess mening den enda rätta, denna tolkning har på olika ställen under lång tid icke varit den, som gjort sig gällande, utan det har varit en helt annan tolkning. Jag skall bedja att härfå få anföra några bevis. Hvad angår Upsala läns städer, har inom Upsala stadsfullmäktige under en lång följd af år och under ledning af erfarna och juridiskt bildade män såsom ordförande alltid vid val af landstingsmän 9:de paragrafen af landstingsförordningen tillämpats, och på dylikt sätt utsedde landstingsmäns fullmagter hafva utan gensägelse godkänts af landstinget, hvilket sålunda visat sig dela stadsfullmäktiges åsigt. På samma sätt med Enköping. Likaså har förfarits någon tid jemväl i Linköping, Nyköping och Södertelje. Sålunda torde det väl få anses vara ett obestriddigt faktum, att vare sig nu lagutskottet har rätt i sin uppfattning af ifrågavarande bestämmelser eller icke, så är det dock förhållandet, att på åtskilliga håll en annan uppfattning omfattats och gjort sig gällande. Nu är, såsom motionären påpekat, förhållandet det, att Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag på besvär öfver landstingsmannaval icke få öfverklagas hos Kongl. Maj:t. Deraf följer, att en olika praxis kan i olika delar af riket göra sig gällande. Detta förhållande synes mig med sådan klarhet fordra en förändring af gällande bestämmelser till mera tydlighet, att det synes mig, som hade lagutskottet bort, med anledning af motionen, inkomma med framställning om en dylik förändring. I hvilken rigtning ändringen sker anser jag vara mindre väsentligt, än att man verkligen får en förändring, som gör saken fullt tydlig. Men skulle jag uttala mig om rigtningen, synes mig den, som innefattas i motionärens förslag, vara den rätta. Man skulle derigenom vinna den öfverensstämmelsen mellan stadgandena, att då val af landstingsmän sker genom en korporation, hvarest omröstning sker per capita, skall fordras absolut majoritet, och der landstingsmän väljas med vanlig kommunal röstberäkning, der skall blott relativ pluralitet erfordras.

Jag anhåller på grund af hvad jag nu anfört, att det föreliggande betänkandet måtte till utskottet återförvisas.

Herr Bergström: Det yttrande, som den siste talaren citerade ur allmänna besvär- och ekonomiutskottets utlåtande n:r 161, är verkligen det, som utskottet afsett. Talaren fann ej detta ställe tillräckligt bevisande. Jag anser deremot, att det är fullt bevisande. Det ställer nemligen i motsats mot hvarandra omedelbara och medelbara val. Der säges ju i detta betänkande, att landstingsmän för städerna väljas, omedelbart af allmän rådstuga eller stadsfullmäktige, der sådana finnas, och att deremot landsbygdens representanter i landstinget i regeln utses medelbart. Hvad förstås med medelbart val? Jo, ett sådant val, som verkställes genom elektoror och icke af de ursprungliga valmännen.

*Ifrågasatt
ändring af be-
stämmelserna
rörande val
af landstings-
män.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring af be-
stämmeiserna
rörande val
af landstings-
män.*

(Forts.)

9 § landstingsförordningen säger uttryckligen, att då landstingsmän utses genom medelbara val, d. v. s. medelst elektoror, så är den första omröstningen, om ej absolut majoritet vunnits, icke tillräcklig, utan en påföljande omröstning skall ega rum. Finnes nu något skäl till att förklara, att stadsfullmäktige i städerna äro att betrakta annorledes än som ursprunglige valmän, d. v. s. att de äro elektoror för utseende af landstingsmän? I sanning icke, ty de välja ju lika omedelbart som allmän rådstuga.

För min del anser jag det alldeles onödigt och olämpligt att göra något förtydligande af lagens bestämmelser i detta afseende. Den omständigheten att Upsala stadsfullmäktige betraktat sig såsom elektoror och således tillämpat röstsättet vid medelbara val, betyder väl icke så mycket. Jag vill ej bestrida ordförandenas lagkunnighet, men antager såsom möjligt, att de ej fullt granskat och jemfört bestämmelserna i landstingsförordningen. Om ett förtydligande skulle gifvas, så skulle det gå i den riktningen, som antydts af allmänna besvärs- och ekonomikutskottet, nemligen att stadsfullmäktiges val af landstingsmän är ett omedelbart val. Men jag upprepar, att jag ej kan anse det nödigt, och yrkar bifall till utskottets betänkande. Detta blir naturligtvis känt; och så torde i de städer, der stadsfullmäktige följa en felaktig praxis, rättelse derutinnan vinnas.

Herr Casparsson: Det är endast ett par yttranden i motionärens motivering, som jag skall bedja att något få beröra. Motionären säger, att Upsala läns landsting har städse godkänt det förfaringsätt, beträffande val af landstingsmän för Upsala stad, som blifvit tillämpadt. Uttrycket är icke fullt exakt. Upsala läns landsting har godkänt de *fullmagter*, emot hvilka icke någon anmärkning eller besvär anförts hos den pröfvande myndigheten. Men, beträffande sjelfva *förfaringsättet* vid valet, derom har landstinget icke haft någon anledning att yttra sig, förrän under förlidet år inträffade det af motionären omnämnda fall, då landstinget uttalade samma uppfattning, som lagutskottet nu godkänt.

Motionären yttrar vidare, att vid det af honom åberopade tillfället två landstingsmän afhöllo sig från att utöfva sin rösträtt. Det kom sig deraf, att desse ännu icke hade någon rösträtt, ty det var just de landstingsmän, hvilkas behörighet att deltaga i landstinget skulle komma under omröstning, och förrän den saken var afgjord, hade de naturligen icke någon rösträtt. I allmänhet tillgår det inom Upsala läns landsting icke så, att landstingsmännen afhålla sig från att rösta, då det är deras pligt. Jag har endast velat lemna dessa upplysningar.

Ännu ett yttrande af motionären vill jag dock vidröra. Han säger, att det egde rum en tidsödande diskussion. För min del har jag icke varit med om någon diskussion, som icke varit mer eller mindre tidsödande. Upsala läns landsting har den lyckan att inom sig ega flera skarpsinniga jurister, och då dessa, som vanligt, i denna fråga

voru af motsatt mening, så blef naturligtvis diskussionen något tidsödande.

Hvad sjelfva saken beträffar tror jag, att författningen, om man noga genomläser den, är tillräckligt tydlig. Jag kan, för min del, icke komma till annat resultat, än lagutskottet, hvarför jag äfven ber att få instämma i dess afstyrkande.

*Ifrågasatt
ändring af be-
stämmelserna
rörande val
af landstings-
män.*

(Forts.)

Herr Alin: Jag skall säga endast ett par ord med anledning af lagutskottets ärade ordförandes yttrande, då han läst upp första satsen af ifrågavarande punkt i allmänna besvär- och ekonomiskutskottets utlåtande. — Vore det så, som hans sätt att uppläsa satsen syntes antyda, att det funnes något skiljetecken efter ordet »omedelbart», skulle jag kunna gå in på hans mening, men såsom det nu står, kan jag icke finna att i orden ligger annan mening, än att allmänna rådstugan och stadsfullmäktige välja omedelbart.

Lagutskottets ordförande yttrade sig med afseende på de exempel, som af mig anförts, så, som om jag nämnt endast Upsala. Jag har verkligen icke på något sätt velat göra mig skyldig till att göra denna sak till en lokalfråga. Jag ber att få nämna, att jag åberopade icke endast Upsala stadsfullmäktige utan äfven Upsala läns landsting, en annan stad i Upsala län, en stad i Stockholms län, en i Södermanlands och en i Östergötlands. Således torde jag hafva anført tillräckligt många bevis för att en så olika tolkning af bestämmelserna gjort sig gällande, att skäl verkligen förefinnes att vidtaga en så enkel förändring som den ifrågasatta, hvilken jag fortfarande anser böra ske, hvadan jag vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt och vidare derpå att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

3 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 9 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:r 19, i anledning af väckt motion angående framläggande af förslag till lagbestämmelser i syfte att förfälskning af lånehandlingar måtte förekommas, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets nedannämnda, den 8 och 9 innevarande mars bordlagda memorial och utlåtande:

n:o 3, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga fordringar, tillhörande riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö och Jönköping,

n:o 4, om afskrifning ur afdelningskontorets i Luleå räkenskaper af en fordran,

n:o 5, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Östersund räkenskaper af dess fordran för fem stycken vexlar,

n:o 6, om eftergifvande af riksbankens mot P. A. Jonsson i Himmelsberga på grund af ett laga kraftvunnet utslag egande krafrätt, samt

n:o 7, i anledning af väckt motion om ett årligt understöd till förre tryckaren i riksbankens sedeltryckeri K. J. W. Berglund,

biföll Kammararen hvad utskottet i berörda memorial och utlåtande hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Herr *Andersson, Gustaf*, uppläste en motion, n:o 31, med förslag till ändrad lydelse af 23 § riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgörömmålen beviljades herr *Ryding*, under fyra veckor från och med den 20 i denna månad.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena uppföras främst de, hvilka denna dag bordlagts första gången.

Kammararen åtskildes kl. 2.20 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.